

До спеціалізованої вченої ради
ДФ 70.895.047 у Хмельницькому
університеті управління та права імені
Леоніда Юзькова

РЕЦЕНЗІЯ

кандидата юридичних наук, доцента

ГАЛУС Олени Олександрівни на дисертацію

МИХАЙЛОВА Олександра Олександровича на тему «Судовий контроль адміністративних судів за діяльністю публічної адміністрації в Україні», поданої на здобуття ступеня доктора філософії в галузі знань 08 Право за спеціальністю 081 Право

Актуальність теми дисертаційного дослідження. В умовах побудови демократичної правової держави, обрання кращої моделі її функціонування на основі принципу верховенства права, вдосконалення нормативно-правової бази, якою врегульовується питання забезпечення законності функціонування публічної влади, питання судового контролю адміністративних судів за діяльністю публічної адміністрації в Україні є своєчасним і актуальним. Останнє додатково підтверджується рядом запропонованих автором пропозицій до законодавства, яке визначає підстави та порядок здійснення судового контролю адміністративних судів за діяльністю публічної адміністрації. Зазначене зумовлює необхідність активізації наукових досліджень, спрямованих на розробку наукових положень та практичних рекомендацій з удосконалення вдосконалення законодавства України на основі позитивного досвіду зарубіжних країн, яке регламентує питання здійснення судового контролю. Саме на вирішення цього завдання і спрямоване дане дисертаційне дослідження МИХАЙЛОВА Олександра Олександровича, що свідчить про його підвищену актуальність, науково-теоретичну і практичну цінність.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків, рекомендацій, сформульованих у дисертації, їх новизна.

Проаналізувавши анотацію та текст дисертації, зміст публікацій МИХАЙЛОВА Олександра Олександровича, можемо зробити висновок про те, що наукові положення, висновки і рекомендації, викладені у дисертації мають достатній ступінь обґрунтованості, відповідають меті та завданням роботи, що забезпечується адекватністю обраних методів дисертаційного дослідження.

Сформована структура дисертації дала можливість здобувачу послідовно і комплексно проаналізувати широкий спектр питань, які стосуються судового контролю адміністративних судів за діяльністю публічної адміністрації в Україні.

Теоретичною основою дисертаційного дослідження стали наукові праці українських і зарубіжних учених у галузі адміністративного та адміністративного процесуального права, теорії держави і права. При написанні роботи автор опрацював значний (всього 200 джерел) масив наукової

літератури, чинного законодавства України та зарубіжних країн щодо здійснення судового контролю адміністративних судів за діяльністю публічної адміністрації. Інформаційною та емпіричною базами дослідження стали рішення Конституційного Суду України, постанови Верховного Суду, судова практика вітчизняних адміністративних судів. Завдяки цьому дисертація значною мірою набула якості повноцінного дослідження.

Мета дисертаційного дослідження визначена коректно і полягає в тому, щоб на основі комплексного аналізу наукових джерел, чинного законодавства та узагальнення практики його реалізації визначити зміст та сутність судового контролю адміністративних судів за діяльністю публічної адміністрації в Україні, а також сформулювати пропозиції щодо вдосконалення правових засад здійснення такого контролю. Для досягнення поставленої мети наукового дослідження було передбачено вирішення багатьох завдань, які були успішно досягнуті здобувачем. Зокрема, було досліджено теоретико-правові засади судового контролю за діяльністю публічної адміністрації; сформульовано сутність та призначення судового контролю за діяльністю публічної адміністрації у демократичному суспільстві; визначено форми судового контролю адміністративних судів за діяльністю суб'єктів публічної адміністрації; визначено характерні особливості судового контролю окремих форм управлінської діяльності суб'єктів публічної адміністрації; проаналізовано особливості здійснення судового контролю за діяльністю публічної адміністрації у сфері видання та застосування нормативно-правових актів; з'ясовано сутність судового контролю за діяльністю публічної адміністрації у сфері видання та застосування індивідуальних правових актів; проаналізовано процесуальні аспекти здійснення судового контролю за діяльністю публічної адміністрації у правовідносинах, врегульованих адміністративними договорами; охарактеризовано судовий контроль адміністративних судів за правомірністю адміністративно-правових дій (бездіяльності) суб'єктів публічної адміністрації; окреслено пріоритетні напрямки удосконалення вітчизняного законодавства щодо здійснення судового контролю адміністративних судів за діяльністю публічної адміністрації.

Об'єкт та предмет дослідження визначені відповідно до встановлених вимог та дозволяють всебічно проаналізувати поставлену проблему, не виходячи за межі наукової спеціальності.

Наукова новизна рецензованої дисертації полягає у тому, що дисертаційне дослідження є першим комплексним дослідженням, в якому на основі всебічного аналізу наукових джерел, нормативно-правових актів та судової практики здійснено теоретичне обґрунтування та розробку пропозицій щодо подальшого вдосконалення правових засад здійснення судового контролю адміністративних судів за діяльністю публічної адміністрації в Україні. У межах здійсненого дослідження отримано результати, що мають наукову новизну.

Варто звернути увагу на те, що автором визначено, що основною формою судового контролю адміністративних судів за діяльністю публічної адміністрації є вирішення публічно-правових спорів, а також ґрунтовно досліджено змістовні та функціональні аспекти судового контролю адміністративних судів окремих форм управлінської діяльності суб'єктів публічної адміністрації, таких як діяльність публічної адміністрації у сфері видання та застосування нормативно-правових актів, діяльність публічної адміністрації у сфері видання та застосування індивідуальних правових актів, діяльність публічної адміністрації у правовідносинах, врегульованих адміністративними договорами, адміністративно-правові дії (бездіяльність) суб'єктів публічної адміністрації.

Заслуговує на увагу позиція автора, що судовому контролю можуть підлягати положення індивідуального правового акту як результату здійснення дискреційних повноважень відповідного суб'єкта з питань чи ці повноваження засновані на положенням Конституції та законах України, чи вони спричинені об'єктивними причинами застосування саме дискреційних повноважень, а не повноважень, прямо визначених законодавством, чи вони вчинені у межах компетенції, але непередбаченим способом, у непередбаченій законом формі.

Актуальною та своєчасною є висловлена в дисертації пропозиція щодо доцільності розширення випадків обов'язкового застосування заходів судового контролю за виконанням судового рішення у адміністративній справі для судових рішень про оскарження нормативно-правових актів, а також рішень, дій чи бездіяльності щодо притягнення особи до адміністративної відповідальності.

Актуальною і слушною є пропозиція дисертанта встановити обов'язок для суб'єкта владних повноважень після визнання його нормативно-правового акту або індивідуального правового акту щодо притягнення особи до адміністративної відповідальності повністю або частково протиправним здійснити публікацію оголошення про це у випадку наявності такої вимоги як позовної і задоволення її адміністративним судом або ініціативи суду в контексті здійснення судового контролю за виконанням судового рішення.

Практичне значення одержаних результатів у науково-дослідній роботі, правотворчості, правозастосовчій практиці та освітньому процесі достатньою мірою висвітлене у дисертації і сумнівів не викликає. Передусім практичне значення здобутих результатів полягає у можливості їх використання для вдосконалення чинного законодавства України, а також у правозастосовчій практиці – для вдосконалення реалізації судового контролю адміністративних судів за діяльністю публічної адміністрації в Україні (Акт про впровадження у діяльність Хмельницького окружного адміністративного суду від 27.12.2023 № 56242/23). Результати дисертаційного дослідження можуть бути використані й у навчальному процесі – під час викладання навчальних дисциплін «Адміністративне право», «Адміністративний процес», «Теорія та практика адміністративного судочинства» (Акт про впровадження у навчальний процес

Хмельницького університету управління та права імені Леоніда Юзькова від 25.09.2023 № 0935/23).

Повнота викладу положень дисертації в наукових публікаціях, зарахованих за темою дисертації. Основні результати дисертації відображені у 4 наукових статтях, які включені до переліку наукових фахових видань України в галузі юридичних наук, та у 6 тезах доповідей, оприлюднених на науково-практичних конференціях, що відповідає вимогам, передбаченим постановою Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» від 12 січня 2022 року № 44.

Основні положення дисертації, що виносяться на захист у належному обсязі відображені в анотації до дисертації, а її зміст відповідає встановленим вимогам.

Оцінка відсутності / наявності порушення академічної доброчесності. У дисертації звернення здобувача до ідей, думок інших науковців містять посилання на відповідні джерела. Порушень академічної доброчесності у тексті дисертації рецензентом виявлено не було.

Дискусійні положення та зауваження щодо змісту дисертації. Не заперечуючи актуальність проведеного дисертантом дослідження, наукову новизну, обґрунтованість і достовірність положень роботи, значний теоретичний рівень, необхідно зазначити, що окремі положення дисертаційного дослідження МИХАЙЛОВА Олександра Олександровича носять дискусійний характер.

1. Автору слід було більш детально проаналізувати особливості судового контролю судових рішень та окреслити проблеми здійснення цієї форми судового контролю за діяльністю адміністративних судів в Україні та шляхи їх подолання.

2. Здобувач окреслює напрямки вдосконалення правових засад здійснення судового контролю адміністративних судів за діяльністю публічної адміністрації. Було б доцільно розробити проект закону про внесення змін та доповнень до Кодексу адміністративного судочинства України і презентувати його як додаток до дисертаційного дослідження, що зробило його більш спрямованим на можливість використання дисертації у правотворчій діяльності.

3. Потребує додаткової аргументації твердження автора про недоцільність класифікації судового контролю за діяльністю публічної адміністрації і за видом суду, котрий здійснює контроль, і за формою втручання у діяльність суб'єкта публічної адміністрації.

Слід зазначити, що викладені зауваження переважно мають дискусійний характер і тому суттєво не впливають на позитивну оцінку дисертаційної роботи. Вони викликані інтересом до цього дослідження, новизною та актуальністю питань, що розкриваються автором.

Загальний висновок. Дисертаційне дослідження **МИХАЙЛОВА Олександра Олександровича** на тему «Судовий контроль адміністративних судів за діяльністю публічної адміністрації в Україні» відповідає вимогам, встановленим Порядком підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 року № 261 (в редакції постанови Кабінету Міністрів України від 19 травня 2023 року № 502), пунктам 6, 7, 8, 9 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44, є завершеною самостійною науково-дослідною роботою, в якій отримано нові науково обґрунтовані результати, що в сукупності вирішують наукове завдання, що має істотне значення для науки адміністративного та адміністративного процесуального права, а його автор – **МИХАЙЛОВ Олександр Олександрович** – заслуговує на присудження йому ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 Право.

Рецензент:

**доцент кафедри конституційного,
адміністративного та фінансового права
Хмельницького університету
управління та права
імені Леоніда Юзькова,
кандидат юридичних наук, доцент**

Олена ГАЛУС